

GRAĐANSKI

Ožiljci

Piše: Daliborka Uljarević

Priznajem, ja sam u njegovim godinama vjerovala da je svijet moj i da ne postoje nikakve granice. Žilavi ostaci tog uvjerenja me i danas bude.

Građansko društvo čine građani, a građane određuju upravo slobode, prava i dužnosti koje pojedinac ima u okviru određene političke zajednice. A u što ovo društvo izgrađuje svoje pojedince?

Sin moje prijateljice svakodnevno poslije škole trenira košarku. Igra u jednom privatnom klubu u ligi mladih. Postiže impresivne rezultate. Evo, i ovog vikenda je od oko 40 koševa tokom utakmice njegovo bilo preko 20. Nedavno je Košarkaški savez izabrao reprezentativce za kategoriju pionira, odnosno grupe djece njegovog uzrasta, i oni su već počeli sa treninzima. Makar ovom djetetu i njegovim roditeljima nije poznat način na koji je to urađeno, selektora nijesu vidjeli ni na jednoj od utakmica niti treninga. Dijete, iako povrijeđeno ovim, kaže da je to očekivano jer njega nema "ko da pogura", njegovi roditelji nijesu među sponzorima, nemaju nikakve veze sa ljudima koji o tome odlučuju niti onima koji bi mogli na njih uticati. Majka kaže da su svjesno odabrali klub manje zvučnog imena kako bi imao priliku da igra a ne da sjedi na klupi što bi se neminovno desilo da je on, tog profila, sa djecom moćnijih roditelja. Igra on i sa izabranim reprezentativcima ispred zgrade. Znaju oni, a i on, da je bolji od njih, i da to nije ni bilo važno kad se cijeno ko će u reprezentaciju. Pitanje je samo kako ko od njih sa tim znanjem ide dalje...

Možda ova priča zvuči banalno u odnosu na probleme sa kojima se (in)direktno i stalno suočavamo. No, stavite je u kontekst obrazovnog sistema u kojem je odavno upaljena crvena lampica za sveprisutnu korupciju i u kojem to isto dijete može vidjeti da trud koji ulaže u učenje često gubi pred snagom nečijeg prezimena u onom izrazu koji daje ocjena. Onda taj osjećaj nepravde, na kojoj je ovo društvo sada već za njega utemeljeno, prenešen i u vannastavne aktivnosti kojima se posvetio ostavlja ozbiljne, mada golim okom nevidjive, ožiljke na dječaku koji bi trebao imati sve svoje snove u njihovoj punoći. Priznajem, ja sam u njegovim godinama vjerovala da je svijet moj i da ne postoje nikakve granice. Žilavi ostaci tog uvjerenja me i danas bude. Pitam se što će njega pokretati dok dođe na neki od ovdašnjih univerziteta koji imaju veće budžetske stavke za štampanje diploma nego na obogaćivanje bibliotečkog fonda, usavršavanje nastavnog kadra ili stipendiranje talentovanih studenata. Što može naučiti od onih koji tako negativnom selekcijom napreduju i u obrazovnom sistemu!?

Bez osvrta na ove male/velike probleme koji nam daju dijagnozu razvoja političkog i građanskog i angažovanja na njihovom prevazilaženju besmisleno je govoriti o građanskoj hrabrosti ili neposlušnosti jer one ne nastaju same od sebe. To su rezultati dinamike sistema, sposobnosti da se stalno preoblikuje, a antipod tome je politička apatija koja suvereno vlada kod nas. Nju je uslovlila konfuzija u vidu postojećeg političkog kabarea u kojem se ne zna ko koga glumi, ko koji tekst treba da izgovori ili otpjeva, i ko je kome saveznik a ko protivnik...

U Kaliforniji je grupa psihologa, proučavajući informatičke modele, tvrdila da najveći broj problema u ljudskim komunikacijama nastaje zbog tzv. dvostruko usmjerene poruke. Vi pitate nekoga – da li me voliš, a on kaže, onako bijesno – volim te! Tako su poslate istovremeno dvije suprotne poruke jednake težine. Ostajete zbnunjeni čemu da vjerujete: riječima ili načinu na koji su one izgovorene.

Upravo u takvom sistemu mi funkcionišemo i u njemu se oblikuju naši građani.

Na političkom nivou imamo Vladu koja kaže da je evropski opredijeljena, da usvaja najbolje evropske standarde i prakse. A svaki nerv nam ukazuje da je nespojivo voditi Crnu Goru u EU a istovremeno kod

kuće braniti cjelokupan sistem vrijednosti koji je protivan tome i koji dječacima od 12 godina obesmišljava sve snove.

Takve nam poruke šalje i opozicija koja nikada nije uspostavila istinski dijalog sa civilnim društvom kao prirodnim saveznikom, koja nerijetko pokazuje nedemokratske oblike rješavanja problema unutar svojih redova i ne obećava da će biti otvorenija za drugost osim ako joj ista direktno ne pomaže u dnevnom interesu.

I završavamo u drevno krležijanskom kovitlacu znajući da u masi smrdi, ali da je u njoj toplo i da ne treba talasati.

Da li društva mogu da se zasnivaju na onom što ih suštinski uništava? Naravno da ne mogu. I važno je da i jedan dječak od 12 godina ne izgubi vjeru u sebe i svoju sredinu, da ne ugasi, i prije nego što su nastale, one vatre u sebi koje samo mladi mogu imati i koje treba da ga vode čitavog života. To može zvučati utopijski u crnogorskom ambijentu u kojem čitave generacije mladih zapravo nikada nijesu bile mlade, nikada ih nije zahvatio nikakav istinski bunt ili preplavila potreba da reaguju na nepravdu učinjenu njima lično ili nekom pored. Bojim se i pomisliti na njihovu starosnu srednjovječnost, a jako želim vjerovati da makar neki novi klinici neće tako lako odustati od svojih snova pod snagom ožiljaka koje im ovaj sistem pravi.

Priča o građanskoj hrabrosti počinje spremnošću da pokažete da smijete živjeti sopstveni život.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).